

اشاره

«یکی از پرسش‌ها و دغدغه‌های اساسی مربیان و دست‌اندرکاران در دوره پیش دبستان درباره ویژگی‌های یک محتوای مناسب در زمینه فعالیت‌های قرآنی و میزان اثربخشی آن در مانوس شدن کودکان با قرآن کریم است. زیرا مربی پیش دبستانی به خوبی می‌داند که بین محتوای مناسب و انس کودک با قرآن کریم پیوندی معنادار وجود دارد.

در سال‌های اخیر که برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره پیش دبستان به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسیده، همواره تلاش مربیان دلسوز بر آن بوده است که در چارچوب این برنامه، محتوایی مناسب در زمینه قرآن کریم و با هدف انس و علاقه انسان به قرآن کریم در اختیار کودکان خویش قرار دهند. ضمن ارج نهادن به همه این تلاش‌ها، این نوشتار سعی دارد تا به برخی از ویژگی‌های مهم محتوای مناسب در برنامه و فعالیت‌های قرآنی برای کودکان پیش دبستانی بپردازد.»

کلیدواژه‌ها: انس با قرآن، فعالیت‌های قرآنی و شیوه تلفیق.

تمامی اجزا، برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی باید به‌طور منطقی و علمی برای فراگیرندگان مناسب باشد و زمینه‌های علاقه به فراگیری را در آن‌ها مورد توجه قرار دهد. این موضوع در فعالیت‌های قرآنی از اهمیت بیشتری برخوردار است؛ زیرا در

حوزه فعالیت‌هایی از این دست همواره باید بر علاقه و جنبه‌های عاطفی بیش از جنبه‌های شناختی و آموزشی تأکید شود. اگر کودک در یادگیری مفاهیم ارزشی و تربیتی احساس لذت و موفقیت نکند، دل زده می‌شود و این امر در آینده، آثاری نامطلوب در نگرش وی پدید می‌آورد. به همین جهت است که رویکرد برنامه‌ها و فعالیت‌های قرآنی در برنامه مصوب «انس عموم کودکان با قرآن کریم» است. در این برنامه این گونه تصریح شده است که فعالیت مناسب است که زمینه‌های آشنایی، علاقه و ارتباط کودک با قرآن کریم را فراهم آورد. این علاقه در صورتی محقق می‌شود که یادگیری را برای فراگیرنده لذت‌بخش کند و محتوای مناسب از عوامل مؤثر در این علاقه‌مندی است. باتوجه به درهم تنیدگی آموزش‌ها در دوره پیش دبستان، لازم است محتوای آموزشی به گونه‌ای باشد که عموم کودکان بتوانند در شرایطی مطلوب و به دور از الزام و اجبار، با محتوای مورد نظر ارتباط مؤثر برقرار کنند تا زمینه انس ایشان با قرآن کریم فراهم شود.

سازمان دهی محتوای فعالیت‌های قرآنی

در تدوین و سازمان‌دهی محتوای فعالیت‌های قرآنی باید به قلمروهای مختلف

محتوای مناسب و انس کودکان با قرآن کریم

مسعود تهرانی فرجاد

انس با قرآن کریم توجه شود. قلمرو، برنامه یا شیوه‌ای است که زمینه آشنایی و ارتباط فرد را با قرآن کریم فراهم می‌آورد. در برنامه مصوب مذکور در ذیل هدف کلی این برنامه مبنی بر «علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن» آمده است که این هدف از طریق قلمروهای زیر می‌تواند محقق شود.

گوش دادن به قرائت زیبا و جذاب آیات و الگوگیری از آن، حفظ برخی آیات و سوره‌های کوتاه، آشنایی با برخی آموزه‌های ساده و کاربردی، شنیدن داستان‌های قرآنی، علاقه به خواندن قرآن به شیوه کلی خوانی و شناخت کلی از قرآن کریم.

در این هدف تصریح شده است که «علاقه‌مند شدن کودک به قرآن کریم» بر «یادگیری» آن مقدم

با توجه به یافته‌های علمی در روان‌شناسی، کودکان ۴-۵ ساله پذیرای آموزش‌های اجباری و الزام‌آور نیستند. بنابراین، هر نوع برنامه و محتوایی که برای کودک طراحی و تهیه شود؛ باید از الزام و رسیدن به حد خاصی از یادگیری به‌دور باشد

● فعالیت محور بودن محتوا

محتوا زمانی مؤثر است که با نگرش کودک محور تهیه و تنظیم شود. به این ترتیب که ضمن بهره گیری از تصاویر، رنگ های جذاب و مناسب، بر مشارکت و فعال بودن کودک در فرایند یاددهی - یادگیری توجه جدی داشته باشد؛ تا آنجا که کودک سهم بسیار زیادی در جای جای محتوا داشته باشد. استفاده از فعالیت هایی مانند وصل کردن، جورچین، نقاشی کردن، برش دادن، برچسب و... زمینه بروز عواطف و شناخت ظرفیت های کودک را فراهم می کند و کودک را به فراگیری فعال، بانشاط و مشتاقانه و نه صرفاً دریافت کننده و غیرفعال تبدیل می کند.

● عدم تأکید بر دستیابی به حد خاصی از یادگیری

با توجه به یافته های علمی در روان شناسی، کودکان ۶-۵ ساله پذیرای آموزش های اجباری و الزام آور نیستند. بنابراین، هر نوع برنامه و محتوایی که برای کودک طراحی و تهیه شود؛ باید از الزام و رسیدن به حد خاصی از یادگیری به دور باشد. آموزش نمادها و حروف برای خواندن از این نوع است، زیرا به طور خواسته یا ناخواسته بر حد خاصی از یادگیری (آموزش حروف و حرکات) تأکید دارد.

● تناسب حجم محتوای قلمروها با یکدیگر

تنوع و درهم تنیدگی قلمروهای انس باقرآن کریم از مهم ترین ویژگی های یک محتوای مناسب است که با وجود آن کودکان در شرایطی کاملاً عادی و به دور از افراط و تفریط در تنظیم حجم قلمروها در قالب محتوایی مناسب به کمک مربی مجرب و توانا از طریق تلفیق متوازن و متنوع قلمروها باقرآن کریم آشنا می شوند و این آشنایی به طور طبیعی زمینه ساز علاقه و ارتباط و انس ایشان باقرآن کریم خواهد بود. از این رو در محتوا همواره باید بین قلمروهای متفاوت تعادل و توازن باشد؛ در غیر این صورت آن محتوا مناسب نیست.

● شکل و قطع ظاهری محتوا

چون کودک نگاهی عینی دارد، محتوا باید از نظر تصاویر، صفحه آرای، طرح روی جلد انتخاب رنگ ها، قطع (رحلی) و حجم تعداد صفحات (برای هر جلد حدود ۵۰ صفحه) مناسب و جذاب باشد. نقش تصاویر به مراتب بیش از متن نوشتاری است. از این رو باید از نظر هنری و بصری محتوا برای کودک خوشایند باشد. در این زمینه باید از هنرمندان و تصویرگران مجرب استفاده شود و واقعاً از ارائه اثرهای ضعیف پرهیز گردد. امید است با انتخاب و تهیه محتواهای جذاب و مناسب، زمینه های انس هر چه بیشتر کودکانمان را باقرآن کریم فراهم سازیم.

است. به عبارت دیگر، در ارائه قلمروهای گفته شده همواره باید به جای تأکید بر جنبه های آموزشی، به علاقه مندی و لذت بخش بودن محتوا برای عموم کودکان توجه شود. به همین جهت در برنامه مصوب در سازمان دهی محتوا «تلفیق» قلمروها اولویت و ضرورت دارد.

«شیوه تلفیق» ترکیبی متوازن از قلمروهای پیش گفته است. این شیوه از آن جهت انتخاب شده است که در برنامه مصوب انس باقرآن کریم، دستیابی به حد خاصی از یادگیری مدنظر نیست. به عبارت دیگر، بر علاقه مند شدن کودکان بیش از آموزش دیدن آن ها تأکید دارد.

چند ویژگی مهم محتوا در زمینه انس کودکان باقرآن کریم

